

Sobyenin and also it will be used in the researches for the magister`s degree about modern schools of the artist ceramic.

Key words: Andrew Sobyenin, fire sculpture, sculpture, show, performance.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2016 р.

Прийнято до друку 30.05.2016 р.

Рецензент – к. мист., доц. Зіненко Т. М.

УДК 77.023.019

А. О. Бондар

СЮРРЕАЛІЗМ У ФОТОГРАФІЇ

Сюрреалізм, у такому напрямку, як фотографія, зародився відносно недавно, та за цей досить короткий проміжок часу вже встиг залишити після себе неабияке надбання. А з плином часу та розвитком технологій почали з'являтися нові можливості для розвитку даного стилю: графічні редактори, завдяки яким фотографи можуть сміливо маніпулювати дійсністю та свідомістю глядачів на своїх роботах. Та чи можна віднести даний напрямок до виду мистецтва як такого, і чи можна поставити на одну планку з роботами великих художників, працюючих у цьому напрямку?

Хоча сюрреалізм і є досить відомим і поширеним стилем у мистецтві, та в галузі фотографії досліджень дуже мало. Книга «Сюрреалізм в цифровій фотографії: Фотографія як мистецтво» – це чудова робота, присвячена новому напрямку в мистецтві цифрових зображень. Ця книга – пугівник по творчій уяві людей, які перебувають на передових ланках художньої цифрової фотографії. У даній роботі подані унікальні методичні рекомендації всесвітньо відомих майстрів. Автори праці – Хаггінс Баррі і Проберт Ян. Оpubлікована в 2005 році.

Функціонування стилю сюрреалізм у сучасному фотомистецтві ХХІ ст. не достатньо досліджено.

Філософи і вчені впродовж століть б'ються над питанням «Наше життя – ілюзія чи реальність?» У ХХІ столітті, разом із розквітом технологій, сюрреалізм є досить поширеним і в такому виді мистецтва, як фотографія. Сюрреалізм як особливий напрямок у фотографії, зародився порівняно недавно – всього одне століття тому, але вже встиг залишити після себе тисячі натхнених талановитих людей, які зробили мистецтво сенсом свого життя. Сьогодні це не тільки поширений прийом, до якого вдаються фотохудожники з усього світу, а й чудовий спосіб підірвати вже порядком набридле стереотипне уявлення про навколишню дійсність, можливість круто розвернути її на всі 90

градусів. Саме тут звиклі нам, абсолютно реальні речі переростають у щось незвичне, ілюзорне, у те, чого ми ніколи не побачимо в реальному житті.

Сюрреалізм у фотомистецтві – річ дуже широко поширена і цікава, адже завдяки йому ми можемо не просто милуватися фото, але й замислитися над сенсом буття. Роботи сучасних фотографів-сюрреалістів сьогодні високо цінуються, нетривіальні сюжети яких вражають своєю різноманітністю, зайняли гідну нішу на творчій ниві. Ці роботи хочеться розглядати, адже на них буденна суть предметів під прицілом оптики фотохудожника починає жити іншим життям. На цих зображеннях можна побачити неможливі поєднання речей можливими. І це стає емоційним, зачаровуючим і привабливим.

Споглядаючи роботи деяких талановитих фотографів, на думку спадають слова Пабло Пікассо про те, що «кожна дитина – художник; труднощі в тому, щоб залишитися художником, вийшовши з дитячого віку». Схоже, талановитим майстрам нашого часу це вдається просто чудово. Фотографи-сюрреалісти черпають своє натхнення в несвідомому. На допомогу їм приходять новітні технології – різні комп'ютерні програми. У результаті перед захопленими шанувальниками даного напрямку постає воістину фантастичне видовище, де головними героями може бути що завгодно, починаючи від засніженого схилу, який закінчується звисаючим простирадлом, до курча, що катається на ковзанах, або літаючого носорога. Тут можливо все. Усі ці фото створені настільки точно і правдоподібно, що мимоволі й сам починаєш перейматися чарівним духом дитячих казок, в яких тварини дружать з людьми, а звичайні речі демонструють свої незвичайні властивості. Вражає нестандартне мислення і сприйняття митців. Сюрреалізм в сюжетах фотографів маніпулює свідомістю і створює переконливі зрізи конкретної ситуації, нехай і грамотно зрежисованої художником.

Як вам подобається жінка, всередині якої знаходиться цілий світ, захищений за закритою блискавкою? А морське узбережжя всередині звичайного басейну? І це не кажучи навіть про оголену людину-страуса! Усі ці та багато інших неймовірних фото – справа рук американського фотохудожника, який, виявляється, починав свою кар'єру в якості музиканта. Але справжнє покликання знайшло свого героя, і сьогодні ми можемо захоплюватися фантастичними фотороботами Томаса Барбе (Thomas Barbey).

Цей креативний фотоманіпулятор створює не прості чорно-білі картини, якими можуть здатися на перший погляд. Не вдаючись до допомоги кольору, йому вдається здивувати справжніх поціновувачів сюрреалізму незвичайними фотографіями, що поєднують у собі, здавалося б, несполучувані елементи – фантастичних тварин, неймовірні міста і речі, які руйнують наше звичне уявлення про світ.

Томас Барбе народився в штаті Коннектикут у 1957 році. До Європи він переїхав з батьками, коли йому було шість місяців. Після

Італії та Німеччини, він відправився до Швейцарії, де прожив 17 років. Він покинув Женевський університет після того, як провчився там один семестр для того, щоб продовжити кар'єру в музичному бізнесі. Переїхав до Італії і жив там 15 років, займаючись музикою, фотографія була його хобі. На початку 90-х він став власником повномасштабної студії фотографії моди і, нарешті, повернувся до Америки в 1995 році. Сьогодні він, спільно з дружиною, живе в Лас-Вегасі. Дружина піклується про ділову сторону їх життя, а Томас працює над створенням чорно-білих сюрреалістичних образів, які він любить називати "photomixage".

Мистецтвом Барбе займається з середини 1990-х років, хоча спочатку, як вже було сказано вище, цікавила його в першу чергу музика. Фотоапарат же служив джерелом доходу, а не творчою віддушиною. Барбе зробив кар'єру в модній фотографії лише нещодавно, де він знайшов нестандартні способи для самовираження у звичному ремеслі.

Кожне фото Томаса Барбе – це логічна загадка, яка дивує і манить своєю заплутаністю і візуальною невідповідністю картини нашим звичайним поняттям про реальності. Але тим цікавіше розглядати кожен монохромний фоторебус від майстра фотомистецтва, який веде глядача в новий, незвичайний світ [1]. Фотограф має свій погляд на оточуючу нас дійсність, який знайшов відображення в його роботах. Світ Томаса є безмежним. На перший погляд здається, що його роботи зроблені за допомогою графічних редакторів, але це не так. Кожна фотографія – це злиття двох і більше негативів. Процес монтажу, «збірки» фотографії починається з ідеї, для втілення якої відбираються потрібні негативи. Вони складаються, друкуються разом, іноді використовується подвійна експозиція, іноді Барбе ретушує колажі аерографом і фотографує їх заново. Його світлини – це плід уяви. Процес створення фотоколажів такий же захоплюючий, як і самі роботи. Створення їх Томас починає з концепту, а потім бере старовинні фотографії і створює неймовірні віртуальні світи, в яких дивним чином переплітається реальність і вигадка [2]. Досить часто глядачі цікавляться, як він це робить, але Томас вважає, що краса фотографій і картин не в тому, наскільки складна техніка їх виготовлення. Уміння зробити знімок красивим – це не набір прийомів, це те, чому не можна навчити [3]. Фотограф каже: «Хоча мене постійно запитують, як я це роблю, я б хотів, щоб люди просто дивилися на ці знімки, не спантеличуючись технічною стороною питання» [4].

Своїми улюбленими художниками Томас Барбе називає Рене Магрітта, Роджера Діна і Моріса Ешера. Вплив всіх трьох у його роботах простежити нескладно. Барбе поєднує в рамках одного знімка непоєднані і невідповідні образи. Часом це нагадує інтелектуальну гру в дусі класиків сюрреалізму, часом же – логічну загадку а-ля Ешер.

Натхнення Барбе черпає у відвідуванні музеїв, у подорожах по всьому світу і radoшах повсякденного життя. Рано чи пізно життєві враження дають поштовх у появі концепції, яку Барбе потім послідовно

втілює в життя за допомогою фотомонтажу.

Томас Барбе – далеко не єдиний фотограф, котрий сучасними методами втілює в мистецтві принципи сюрреалізму. Але Барбе відрізняється від колег своєю безпосередністю. Він щиро запевняє, що його творчість може зрозуміти "людина, теоретично абсолютно невідгодована", а його здатність створювати дивовижні і дивні фотографії – це "дар Божий" [5].

Ще один не менш талановитий сучасний фотохудожник Чема Мадоз (Chema Madoz) не сумнівається в тому, що життя – це ілюзія. Саме ілюзії присвячена його творчість. Не всі навколишні нас речі і предмети насправді є тим, якими вони нам здаються. Роботи фотографа показують, що багато речей, які ми бачимо або відчуваємо – це справжня ілюзія.

Роботи фотографа – це новий погляд на нове сприйняття реальності. Те, на що ми не звертаємо увагу і не помічаємо, ховається в повсякденній рутині і насправді являє собою зовсім нові світи. І будь-хто може це побачити, якщо тільки подивиться на речі по-іншому і вийде за звичні рамки обмежень.

Чема Мадоз відкриває перед глядачами несподівані простори, дивує і розбурхує їх уми, відкриваючи перед ними нові горизонти і спонукаючи до безкрайніх необмежених роздумів. Метаморфози в роботах фотографа допомагають зосередитися на звичайних простих речах і подивитися, як насправді легко змінити реальність, яка можливо всього лише ілюзія [6].

Справжнім відкриттям є те, що Чема Мадоз не користується комп'ютерною обробкою, він не використовує в своїх фотографіях фотошоп, що робить його роботи ще більш ексклюзивними, цінними, індивідуальними. Фотографії в його виконанні змушують мислити, адже кожна з них розповідає свою історію, в кожному автор вклав душу, серце, почуття, думки.

Автор знімає, в основному, неживі предмети, які на фото стають немов живими, там вони знаходять душу. Художник використовує у своїх знімках, як правило, ті предмети, які створює своїми руками. Кожна його робота – це велика праця. Фотограф поділився, що багато чого на своїх фотографіях він дістав з власного смітцевого відра.

Мадоз дуже любить знімати воду, вона привертає його своїм рухом, але на його фотографіях вона застигає, немов шматочки льоду, йому подобається використовувати елементи подвійності, на фотографіях він ніби каже про те, що у кожного предмета є пара, наприклад, у будь-якої ложки завжди знайдеться виделка. Він показує тверде – ковзаючим і м'яким, неживе – живим, він поєднує непоєднуване, але на знімках все виглядає дуже гармонійно.

Чема Мадоз ділить свою творчість на етапи, у різні роки він то більше знімав книги, то каміння, то зображував музику на своїх роботах. Його улюблений об'єкт – книга: на фото завжди є недомовленість і

завжди є нові ідеї для зйомок. Книга – багате джерело для ідей і творчості. З часом Чема перестав грати зі статикою, з'явилися роботи, в яких об'єкти стали більш розмитими, вони ніби втратили кордони, існуючи поза простором.

Цікавим фактом з біографії Мадоза виявилось те, що до його захоплення фотографією він працював у банку, і, за особистим зізнанням, просто мріяв звідти піти. Фотограф розповів, що вже 20 років знімає на одну і ту ж камеру: якось він пішов у магазин і купив собі найпростіший фотоапарат, і не розлучається з ним донині. Художник навіть не використовує спалах у своїх роботах. Фотографії Чеми Мадоза дуже відомі, їх купують для приватних колекцій, виставляють на різноманітних виставках [7].

Ще один яскравий представник даного стилю, якого, до речі, часто називають Сальвадором Далі фотографії, бельгійський фотограф Бен Гуссенс (Ben Goossens). Безсумнівно, його фотокартини по композиції і стилю нагадують риси відомого художника. Але відмінність полягає в тому, що роботи Гуссенса піддаються комп'ютерному ретушуванню і обробці в Photoshop, після чого досить складно зрозуміти, де ж насправді проходить ця тонка межа між реальністю і вигадкою.

Бен Гуссенс живе в Вілленброк, Бельгія. Закінчив Школу мистецтв, де фотографія була одним з вибіркового предметів. У перебігу 35 років Бен пропрацював у рідній Бельгії в якості арт-директора у сфері реклами. Після виходу на пенсію, художник переключився на створення фотомонтажів. Фотографія стала його новою пристрастю, де він експериментує в створенні сюрреалістичних фотомонтажів. Його техніка полягає в тому, що він об'єднує свої звичайні фотознімки з ілюстраціями в Photoshop. Результат творчого процесу автора – це чудові фотоколажі, які більше скидаються на картину, ніж на фотознімок.

Картини Гуссенса були відзначені нагородами на багатьох престижних міжнародних фотоконкурсах, включаючи срібну і золоту медалі на Trierenberg Super Circuit, найбільшого у світі щорічного фотосалону. Його знімки також активно публікуються в різних популярних виданнях, а також представлені на багатьох фото-експозиціях [8].

Що завжди було важливо для фотографії і до чого вона так прагнула? Художня цінність, індивідуальність, передача певного настрою і стану. У роботах більшості сучасних фотохудожників панує індивідуальність і, безумовно, передача певної емоції. Кожен митець ставить перед собою різні задачі: чи то змусити людину замислитися над певними питаннями, чи ж просто показати нестандартну і незвичну сторону таких буденних і звичних для нас предметів. Але яку б мету не ставив перед собою фотограф, головне – не залишити глядача байдужим, викликати певні емоції. Фото можуть вам подобатися чи ні, викликати огиду, страх, інтерес або занурювати в світ незрозумілої загадкової

краси. У даному випадку це не зовсім важливо. Варто погодитися, що дійсно, досить складно викликати таку масу асоціацій одним натисненням кнопки, але саме цього і прагнуть сучасні генії фотографії. На мою думку, даний напрямок гідний стояти на одній ланці з прекрасними живописними роботами геніальних художників. І хоч виконані вони в одному стилі, та все ж завдяки різним технікам виконання і концепціям є в них щось таке, що різнить і не залишає нас байдужими.

Література

1. DAYpictures [Електронний ресурс] // Сюрреалізм Томас Барби. – 2013. – Режим доступу: <http://daypictures.ru/archives/3711> (24.02.2016). – Назва з екрану. **2. Дежурка** [Електронний ресурс] // Черно-белый сюрреализм Томаса Барбе. – 2013. – Режим доступу: http://www.dejurka.ru/inspiration/thomas_barbey/ (24.02.2016). – Назва з екрану. **3. Whatsup** [Електронний ресурс] // Фотоколажи Томаса Барби. – 2013. – Режим доступу: <http://whatsup.ru/art/foto/1454.html> (24.02.2016). – Назва з екрану. **4. foto.by** [Електронний ресурс] // Сюрреалізм Томаса Барби. 2013. – Режим доступу: <https://foto.by/ru/blog/view/89.html> (24.02.2016). – Назва з екрану. **5. Культурология. РФ** [Електронний ресурс] // Безумный фотомонтаж: Thomas Barbey и его сюрреалистические фотографии. – 2013. – Режим доступу: <http://www.kulturologia.ru/blogs/170113/17665/> (24.02.2016). – Назва з екрану. **6. Школа** фотографии [Електронний ресурс] // Иллюзии испанского фотографа Чема Мадоз (Chema Madoz). – 2014. – Режим доступу: <http://myfotopoint.ru/illyuzii-ispanskogo-fotografa-chema-madoz-chema-madoz/> (25.02.2016). – Назва з екрану. **7. Vimru** [Електронний ресурс] // Черно-белая душа в фотографиях. 2011. – Режим доступу: <http://www.bimru.ru/newsofday/reportage/32779-CHerno-belaya-dusha-v-fotografiyah-vstrecha-fotografa-CHema-Madoz-s-kazanskimi-poklonnikami/> (25.02.2016). – Назва з екрану. **8. Культурология. РФ** [Електронний ресурс] // Сюрреалистическое цифровое искусство Бена Гуссенса (Ben Goossens). – 2009. – Режим доступу: <http://www.kulturologia.ru/blogs/220509/11092/> (26.02.2016). – Назва з екрану.

Бондар А. О. Сюрреалізм у фотографії.

Стаття присвячена дослідженню напрямку сюрреалізму в контексті мистецтва фотографії. Сучасне мистецтво, а саме сюрреалістичне мистецтво фотографії, не менш прекрасне, ніж більш консервативне сюрреалістичне мистецтво минулого, хто б що не говорив. У наш час світом творчості правлять інші закони, в арсеналі творців з'явилося безліч технік і технологій, які були просто не доступні ще якихось кілька десятиліть тому, проте все це говорить лише про те, що сучасне мистецтво йде в ногу з часом. Можна сперечатися

нескінченно про те: чи необхідно мистецтву бути консервативним або рухатися слідом за прогресом, використовувати всі наявні можливості. Як би там не було, варто зазначити, що сюрреалізм в фотографії явно заслуговує місця в світі сучасної творчості.

Ключові слова: сюрреалізм, фотографія, фотомонтаж, графічні редактори, фотоколаж.

Бондарь А. А. Сюрреализм в фотографии.

Статья посвящена исследованию направления сюрреализма в контексте искусства фотографии. Современное искусство, а именно сюрреалистическое искусство фотографии, не менее прекрасное, чем более консервативное сюрреалистическое искусство прошлого, кто бы что не говорил. В наше время миром творчества правят другие законы, в арсенале создателей появилось множество техник и технологий, которые были просто недоступны еще каких-то несколько десятилетий назад, однако все это говорит лишь о том, что современное искусство идет в ногу со временем. Можно спорить бесконечно о том: необходимо искусству быть консервативным или двигаться вслед за прогрессом, использовать все имеющиеся возможности. Как бы там ни было, стоит отметить, что сюрреализм в фотографии явно заслуживает места в мире современного творчества.

Ключевые слова: сюрреализм, фотография, фотомонтаж, графические редакторы, фотоколаж.

Bondar A. A. Surrealism in photography.

The article is devoted to directions of surrealism in the context of the art of photography.

Contemporary art is the subject of dispute not only for professional critics, but also for people who love to argue about it in the halls of the gallery or in his kitchen. Contemporary art, namely the surreal art of photography, not less beautiful than the more conservative surrealist art of the past, who would not say that.

Nowadays, the world is ruled by other laws of creativity, a lot of techniques and technologies in the arsenal of the founders, who were simply not available yet some few decades ago, but all it says only that contemporary art is in step with the times. One can argue endlessly about: art need to be conservative or move followed the progress to use all available opportunities. Whatever it was, it is worth noting that in surrealism pictures clearly deserves a place in the world of contemporary art.

Surrealism is intended to reflect not only the subconscious of most photographers, but also to influence subconsciously on the viewer . It' s a trend, which puts in the centre of its attention of a confused person in a mysterious and unknowable world. Surrealism is an attempt to portray the image of a man not as it is outside, but as it is inside. This is perfect and

something more than just a reality, this is beyond the reality. Modern surreal photos are full of symbolism, they are striking and thought-provoking.

Key words: Surrealism, photography, photomontage, image editors, photo collage.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2016 р.

Прийнято до друку 30.05.2016 р.

Рецензент – к. мист., доц. Зіненко Т. М.